

Capítol 66

A Lincolnshire

En aquests dies de trasbals, el silenci plana damunt de Chesney Wold com plana damunt d'una part de la història de la família. Diuen les enraonies que Sir Leicester va pagar a algunes persones que haurien pogut parlar massa per tal d'assegurar la seva pau i tranquil·litat, però són enraonies coixes, que s'arrosseguen i brunzeixen feblement, i la guspira més resplendent de vida que generen s'apaga tot seguit. Es dóna per segur que la bella Lady Dedlock reposa al mausoleu del parc, on els arbres fan una arcada d'ombra i on de nit es pot sentir el ressò de l'òliba enmig del bosc; però des d'on la van dur a casa per sebollir-la enmig de les reverberacions d'aquest lloc solitari, o com va morir, és tot un misteri. Algunes de les seves antigues amigues, que hom pot trobar principalment entre les seductores beutats de galtes de préssec i gorja esquelètica, insinuaren de passada, tot jugant fantasmagòricament amb els grans ventalls –com si després d'haver perdut tots els galantejadors es veiessin reduïdes a coquetejar amb la porfídiosa mort–, insinuaren de passada, en les vetllades del gran món, que es feien creus que les cendres dels Dedlocks sebollides al mausoleu no s'alcessin contra la profanació que suposa la seva companyia. Però els Dedlocks passats i traspassats s'ho prenen amb molta calma i, fins ara, no s'ha sabut mai que s'hi oposessin.

De vegades, cap aquest lloc solitari arriba el so de cascots de cavalls, que puja del fons de la clota enmig del falguerar i serpenteja pel camí de ferradura entre l'arbreda. Després es pot distingir Sir Leicester –impedit, ajupit i gairebé cec, però encara d'aparença respectable– cavalcant al costat d'un mosso fidel que li vigila atentament les regnes. Quan arriben en un cert lloc, una mica abans de l'entrada del mausoleu, el cavall de Sir Leicester, que sap la rutina, es para per decisió pròpia i Sir Leicester es treu el barret i roman immòbil un moment, fins que tornen a reprendre la marxa.

La guerra amb l'audaç Boythorn encara bramula, si bé a intervals imprevisibles; ara encesa, ara mig morta, titubeja com una foguera inconstant. Es diu que el cert és que quan Sir Leicester tornà a Lincolnshire per refer-se, el Sr. Boythorn va manifestar un clar desig de renunciar el dret de pas i d'acatar qualsevol decisió de Sir Leicester, cosa que Sir Leicester va interpretar com una condescendència a la seva malaltia o a la seva desgràcia i li causà un atac de còlera tan intens i es mostrà tan majestuosament ofès, que el Sr. Boythorn es va veure obligat a cometre una flagrant violació del dret de pas perquè el seu veí recuperés els estreps. Així que el Sr. Boythorn continua posant rètols impressionants al vial de la discòrdia, i, amb el seu ocell damunt del cap, continua oposant-se amb vehemència contra Sir Leicester al santuari de la seva pròpia llar; també el desafia com abans a l'esglesiola, exhibint una impecable ignorància de la seva existència. Però els rumors diuen que quan s'enreueixina

més amb el seu antic enemic, de fet li mostra més deferència, i que Sir Leicester, home d'implacable dignitat, poc s'afigura fins a quin punt li segueix la veta. Com tampoc no s'afigura gens ni mica que ell i el seu antagonista han sofert de ben a prop la dissort de dues germanes, i el seu antagonista, que ara ho sap, no és qui li ho hagi d'explicar. Així doncs, la contesa continua per a satisfacció d'ambdues parts.

En un dels allotjaments del parc, l'allotjament que es pot veure des de la casa, on fa molts anys, quan les aigües van sortir de mare a Lincolnshire, Milady solia contemplar la criatura del guarda, ara s'hi estatja el mosso fidel, l'abans militar. Algunes relíquies de la seva antiga vocació pengen de les parets, i per a un homenet coix que ronda per la cavallerissa constitueix un desafiament personal mantenir-les polides i lluent. És un homenet que sempre feineja, polint els poms de les portes, els estreps de ferro, les mordasses, les cadenes del fre, els arreus i tot el que és susceptible d'ésser polit en una cavallerissa: mena una vida de fregall. És un homenet pelut una mica esguerrat, i a la vegada no gaire diferent d'un gos vell d'aquests de carrer que ha rebut força estomacades. Respon al nom de Phil.

És una estampa incomparable contemplar la majestuosa i vella governanta –ara ja una mica dura d'orella– anant a l'església de bracet del seu fill i observar –cosa que pocs poden fer, perquè a la casa aquests darrers temps no hi ha hostes– el capteniment de tots dos envers Sir Leicester, i el de Sir Leicester envers ells. Tenen visites a ple estiu, llavors es pot divisar enmig del fullam una capa grisa i un paraigua, mai no vistos a Chesney Wold en unes altres èpoques, i ocasionalment es pot trobar dues jovenetes jugant per remotes balms i per amagatalls semblants del parc, i també el fum de dues pipes que s'envola entre les fragàncies de l'aire del capvespre a la porta del veterà. Després, dins d'una estança se sent sonar impetuosament un pifre que interpreta l'animada marxa dels Granaders Britànics, i quan es comença a fer de nit, mentre dos homes passegen junts amunt i avall, es pot escoltar una veu ronca i inflexible que diu: “Però mai no ho reconec davant la companya. Cal mantenir la disciplina.”

La major part de la casa és tancada i ja no s'ensenya a ningú. Malgrat això, Sir Leicester encara manté la seva minvada majestuositat a la gran sala d'estar i descansa al seu lloc habitual davant del retrat de Milady. Al vespre només s'il·lumina la part on roman envoltat de grans paravents, i la llum de la sala d'estar fa l'efecte d'enretirar-se i flaquejar gradualment fins a acabar desapareixent. D'aquí a poc temps, certament, també s'apagarà per a Sir Leicester, i la porta humida del mausoleu, que tanca tan hermèticament i sembla tan insensible, es mostrarà disposada a rebre'l i alleujar-lo.

La Volumnia, que amb el pas del temps ha anat pujant el rosa dels llavis fins al vermell i el groc de les galtes fins al blanc, llegeix per a Sir Leicester durant les inacabables tardes i s'ha enginyat uns quants sistemes per dissimular els badalls: entre els quals el principal i més eficaç consisteix a

posar-se el collaret de perles entre els llavis enrojolats. La matèria principal de lectura, la formen extensos volums relligats sobre la controvèrsia entre en Buffy i en Boodle que demostrin que en Buffy és immaculat i en Boodle malvat, que el país va a la perdició si dóna suport majoritàriament a en Boodle en lloc d'en Buffy, o que se salva donant suport majoritàriament a en Buffy i no a en Boodle –cal que sigui un dels dos, no pot ser d'una altra manera. Sir Leicester no s'amoïna pel debat i fa l'efecte de no seguir-lo amb gaire atenció; llevat de quan es mostra totalment despert, just en el moment que la Volumnia s'atreveix a parar; llavors, havent-li repetit amb veu sonora els darrers mots, demana una mica insatisfet que li faci saber si ja es troba cansada. Tanmateix, la Volumnia, en el curs dels seus saltirons d'ocell, donant cops de bec als escrits, s'ha posat damunt un memoràndum referit a ella en cas que al seu parent "li passés alguna cosa", que és una bonica compensació per la llarga corrua de lectures i, fins i tot, per posar a ratlla el drac de l'avorriment.

Els cosins gairebé no s'atreveixen a anar a un Chesney Wold apagat, però hi tenen una mica de tirada a l'època de caça, quan es poden sentir escopetades per les arbredes, i uns quants batedors i guardaboscors dispersos esperen a les postes de sempre un duet o un trio de cosins deprimits. El cosí esllanguit, encara més esllanguit per la monotonia del lloc, cau en un terrible estat depressiu i a les hores que no duu escopeta es queixa sota els enfundats coixins del sofà i assegura que 'questa mena de vella presó i'fernal 'cabaria amb el 'dividu... pe' sempre.

Els únics grans esdeveniments per a la Volumnia, en aquest lloc de Lincolnshire tan canviat d'aspecte, són aquells esdeveniments, més aviat infreqüents i àmpliament espaiats, en els quals es tracta de fer alguna cosa pel comtat o pel país honorant amb la seva presència un ball popular. Llavors, naturalment, l'ensopida sílfide es transforma en una fada i, escortada pels seus cosins, fa joiosament el pesat trajecte de catorze milles que la separen de la vella i atrotinada sala de reunions, la qual durant la resta dels tres-cents seixanta-quatre dies i nits de cada any, que no sigui de traspàs, és una mena de magatzem de trastam de les antípodes, ple a vessar de cadires i taules desballestades de cap per avall. Llavors, realment, captiva tots els cors amb la seva condescendència, amb la seva vitalitat de criatura i amb la seva manera d'anar saltironant com en els dies que al repugnant i vell general de boca massa armada de dents, encara no li n'havien tret cap a dues guinees la peça. Llavors, com a nimfa pastoral de bona família, roda i giragonsa enmig del laberint de la dansa. Després, com a homenatge, els pretendents li ofereixen te, llimonada i entrepans. Tot seguit es mostra amable i cruel, majestuosa i modesta, voluble i deliciosament malintencionada. A més, hi ha un cert paral·lelisme entre ella i les petites aranyes de vidre passades de moda que embelleixen aquesta sala de reunions, les quals, amb la seva raquílica tija, les seves escadusseres i menudes llàgrimes, els decebedors poms on no hi ha cap llàgrima, les branques petites i nues que han perdut poms i llàgrimes, i el seu petit i feble guspireig prismàtic,

totes semblen Volumnies.

Llevat d'això, la vida de la Volumnia a Lincolnshire és d'una enorme buidor dins una casa massa gran que contempla arbres que sospiren, que retorcen les mans, que ajupen el cap i, deprimits d'avorriment, llancen les seves llàgrimes als vidres de les finestres. Un laberint de grandesa que és propietat no tant d'una antiga nissaga d'éssers humans i del seus fantasmals consemblants, sinó més aviat d'una antiga família de reïssos i terrabastalls que es desperten en els seus centenars de tombes a cada soroll i van a retrunyir per tot l'edifici. Un desert de passadissos i escalinates en desús on, de nit, si cau una pinta al terra de l'habitació, això suposa enviar un missatge de petjades furtives per tota la casa. Un lloc on a poca gent li fa res apanyar-se sola; on una minyona xiscla si cau una brasa del foc, li agafa per plorar a tothora i circumstància, cau víctima d'una fonda depressió i diu que plega i se'n va.

Així és Chesney Wold. Amb tanta extensió abandonada a la fosca i la solitud, amb tants pocs canvis sota la claror de l'estiu o sota la nuvolada de l'hivern, tan immòbil i sempre tan obac, sense cap bandera que hi onegi de dia, ni fileres de llums que hi resplendeixen de nit, sense familiars que hi vagin i en vinguin, sense visitants que vulguin ésser l'ànima de les fredes i pàl·lides ombres de les estances, sense ni un bri de vida enlloc; fins i tot als ulls d'un estrany, la passió i l'orgull han desaparegut d'aquest racó de Lincolnshire i l'han lliurat a un llòbrec repòs.

Capítol 67

Cloenda de la Narració de l'Esther

Ja fa set anys plens de felicitat que sóc la mestressa de Casa Inhòspita. Els pocs mots que em manca afegir al que ja he escrit, els enllestiré de seguida; llavors jo i el desconegut amic per a qui escric ens separarem per sempre. De part meva, no sense molts records afectuosos. De part d'ell o d'ella, espero, que tampoc sense algun record afectuós.

Van deixar la meva estimada a les meves mans i durant moltes setmanes no me'n vaig separar mai. La criatura que havia de fer tant per ella va néixer abans que fos sembrada gespa a la tomba del seu pare. Va ser un noi; i jo, el meu marit i el meu tutor, li vam posar el nom del seu pare.

L'ajut que la meva estimada esperava li va arribar, si bé la saviesa eterna va disposar les coses d'una altra manera. Perquè aquest nadó no va venir amb l'encàrrec de beneir i restablir el seu pare, sinó la seva mare, i el seu poder per aconseguir-ho va ser molt gran. Quan vaig veure la força d'aquella dèbil maneta, i com amb el seu contacte podia gaurir el cor de la meva estimada i fer-hi néixer l'esperança, vaig percebre un nou significat de la bondat i la tendresa de Déu.

Tots dos s'enfortiren i a poc a poc vaig veure la meva noieta que passejava pel meu jardí amb el seu filllet en braços. Llavors jo ja era casada. Era la més feliç de les persones felices.

Fou per aquest temps quan el meu tutor ens va venir a veure i va preguntar a l'Ada quan voldria tornar a casa.

—Totes dues cases són casa teva, estimada –va dir–, però la vella Casa Inhòspita reclama prioritat. Quan tu i el meu noiet estigueu prou forts per fer-ho, veniu a prendre possessió de casa vostra.

L'Ada l'anomenà “el seu estimadíssim cosí John”. Però ell li va dir: “No, ara has d'anomenar-me tutor.” De llavors en endavant ell va ser el seu tutor i el del seu fill, i va conservar el seu antic lligam amb el nom. Ella, doncs, l'anomenà tutor, i així l'ha anomenat des de llavors. Les criatures només el coneixen amb aquest nom... sí, les criatures: tinc dues filletes.

Costa de creure que la Charley –d'ulls encara rodons i de gramàtica encara deficient– s'hagi casat amb un moliner del veïnat, però és així; just ara, de bon matí, mentre escric, si alço la vista des del meu escriptori veig per la finestra com el seu molí comença a girar. Espero que el moliner no aviciï la Charley; però ell se l'estima molt, i la Charley està molt orgullosa d'aquest casament, perquè ell és força acabalat i tenia molta requesta. Quant a la meva menuda donzella, tinc la impressió que durant aquests set anys, el temps ha romàs tan quiet com fa mitja hora el molí, perquè ara la petita Emma, la germana de la Charley, és exactament igual com era la Charley. I en Tom, el germà de la Charley, no sabia explicar fins on arribà en càlcul a l'escola, crec

que als decimals. De totes maneres, ara fa d'aprenent al molí; és un bon noi i una mica tímid, sempre enamorat d'algú i avergonyit d'estar-ho.

La Caddy Jellyby va passar les darreres vacances amb nosaltres i continua essent la mateixa adorable criatura de sempre; no va parar en tot el dia de ballar amb la quitxalla dins de la casa i fora, com si mai en sa vida no hagués fet classes de dansa. Ara la Caddy té un cotxet propi, en comptes d'haver de llogar-ne un, i viu ben bé dues milles a l'oest de Newman Street. Treballa moltíssim perquè el seu marit –una persona excel·lent– va coix i no pot fer gran cosa. Però està més que satisfeta i fa tot el que s'ha de fer de tot cor. El Sr. Jellyby passa els vespres a la nova llar de la Caddy recolzant el cap a la paret... com acostumava a fer-ho a la d'abans. He sentit dir que la Sra. Jellyby va sofrir un gran disgust a causa de l'innoble casament i les activitats de la seva filla; confio que amb el temps el superarà. Va quedar decebuda de Borrioboola-Gha, que va resultar un fracàs perquè el rei de Borrioboola volia vendre tothom –que va sobreviure a les condicions climàtiques– en canvi de rom; ara es dedica a defensar el dret de les dones a ocupar un escó al Parlament, i la Caddy m'ha dit que aquesta nova missió li genera encara més correspondència que no la d'abans. Gairebé m'oblidava de la pobra filleta de la Caddy. Ja no és aquella criatura remenuda, però ha resultat ser sordmuda. Crec que mai no ha existit una mare millor que la Caddy, perquè en els pocs moments de lleure es dedica a aprendre nombroses tècniques de sordmudesa per pal·liar les deficiències de la seva filla.

Sembla que no puc desfer-me de la Caddy, m'acabo de recordar d'en Peepy i del Sr. Turveydrop pare. En Peepy treballa a la duana i s'ho manega força bé. El Sr. Turveydrop pare, molt apoplèctic, encara exhibeix la seva elegància per la ciutat, encara manté els seus gustos rancis, encara el respecten a l'estil d'abans. No ha deixat de fer de protector d'en Peepy i li ha arribat a fer creure que li donarà per herència el preciós rellotge de paret francès del seu vestidor... que no és de la seva propietat.

Amb els primers diners que vam estalviar, vam afegir a la nostra caseta un Remugador per a ús exclusiu del meu tutor, que vam inaugurar amb gran esplendor la primera vegada que ens va visitar. Intento escriure tot això una mica per damunt, perquè estic molt emocionada d'arribar al final; però quan em refereixo a ell, se m'escapen les llàgrimes.

Sempre que el miro encara sento el pobre Richard dient-li que era una bona persona. Per a l'Ada i el seu xamós fill és el més sol·lícit dels pares, per a mi és el que ha estat sempre, i com podria anomenar-ho? És el millor i el més dilecte amic del meu marit, és el preferit de la nostra canalla, l'objecte del nostre amor i veneració més profunds. Tanmateix, si d'una banda sento com si fos un ésser superior, em faig creus que d'una altra el tracti amb tanta familiaritat i de manera tan planera. He conservat sempre els meus antics noms, i ell els seus; i sempre que és amb nosaltres no m'assec sinó a la meva antiga cadira vora seu. Dama Trot, Dama Durden, Doneta...! Tot exactament igual que

sempre; i jo responc, de la mateixa manera: “Sí, estimat tutor!”

Des del dia que em va portar a la porxada per llegir el nom que hi ha al damunt, no l’he sentit dir mai més, ni per un moment, que fes vent de llevant. Un dia li vaig fer notar que darrerament el vent mai no bufava de l’est i em va dir: “No, tens raó; va abandonar definitivament aquest quadrant aquell dia precis.”

Crec que la meva noieta és més bonica que mai. L’aflicció que reflectia la seva cara –ara ja desapareguda– sembla com si fins i tot hagués purificat les seves faccions innocents, i els hagués donat una qualitat més divina. De vegades quan alço els ulls i la veig amb el vestit negre que encara duu, fent classe al meu Richard, sento –és difícil d’expressar– com si m’envaís la felicitat de saber que es recorda de la seva estimada Esther en les seves pregàries.

L’anomeno el meu Richard! A la seva manera diu que té dos mamàs i jo en sóc una.

Al banc, no hi tenim gaires diners, però hem prosperat i en tenim ben bé prou. Sempre que surto a passejar amb el meu marit m’adono que la gent l’adora. Sigui quina sigui la casa on vagi, sempre en sento lloances o hi veig mirades d’agraïment. No me’n vaig mai a dormir sense haver-me assabentat que ha alleujat algun dolor o ha auxiliat alguna pobra criatura que ho necessitava. M’he assabentat també que des del llit d’aquells que eren més enllà de tota cura, en els seus darrers moments, sovint, molt sovint, havien agrait els seus pacients serveis. No és això ésser ric?

Fins i tot la gent m’arriba a estimar per ser la dona del metge. La gent també m’expressa el seu afecte pel carrer i n’està tant, de mi, que em quedo completament avergonyida. Li ho dec tot a ell, el meu estimat, el meu orgull! M’estimen gràcies a ell, de la mateixa manera que tot el que faig, ho faig perquè l’estimo.

Fa un vespre o dos, després d’haver enllestit els preparatius per a la meva estimada, el meu tutor i el menut Richard, que havien d’arribar l’endemà, seia a la porxada de la casa, aquella estimadíssima i memorable porxada, quan arribà l’Allan. Em va dir: “Doneta meva, preciosa, què fas aquí?” I jo li vaig dir: “La lluna brilla tant, Allan, i la nit és tan deliciosa, que m’he assegut aquí a pensar.”

—I què has pensat, estimada? –va dir llavors l’Allan.

—Que tafaer que ets! –vaig dir– Gairebé em fa vergonya dir-t’ho, però ho faré. Pensava en les meves antigues faccions... tal com eren.

—I què n’has pensat, abelleta feïnera? –va dir l’Allan.

—Pensava que em semblava impossible que em poguessis haver estimat més, fins i tot si les hagués conservades.

—Tal com eren? –va dir l’Allan rient.

—Tal com eren, és clar.

—Estimada Dama Durden –va dir l’Allan, agafant-me de bracet–,

no et mires mai al mirall?

—Ja saps que sí, m’has vist fer-ho.

—I no saps que ets més bonica que mai?

No ho sabia, ni ara estic segura de saber-ho. Però sé que les filletes del meu cor són molt boniques, i que la meva estimada és molt bonica, i que el meu marit és molt ben plantat, i que el meu tutor té l’expressió més radiant i bondadosa que mai no s’hagi vist, i que poden sortir-se’n prou bé sense que jo sigui gaire bonica... això suposant que...